

תפילה (34)

מאדם רע ומחבר רע ומשכן רע

כנגד השלושה שהוזכרו במשנה (אבות ב.טו): איזו היא דרך רעה שיתרחק ממנה אדם, רבי אליעזר אומר: עין רעה, רבי יהושע אומר: חבר רע, אבי יוסי אומר: שכן רע. *רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות תפילה"*

מאדם רע

כמו שביחס לאדם טוב, אין סוף לטוב, והוא מרעיף טובה עד בלי די, כמו כן לאדם רע אין סוף לרע, והוא מסוגל לבצע את הדברים האכזריים ביותר, בלי טיפה אחת של רחמים. חז"ל אומרים (ביצה כה:): ישראל הם העזים שבאומות ואלמלא נתנה תורה לישראל, אין כל אומה ולשון יכולים לעמוד בפניהם. מי שחי בלי תורה, עלול להדרדר אלשפל המדרגה, ולהיות מראשי האכזריות והפשע, עד כדי עשיית מעשים כאלו שתיצלנה האזניים ותסמרנה השערות מלשמוע עליהם. אשר מי שזכה ללמוד תורה ולחיות חיי תורה, אשר משפיעה לטובה על אישיות האדם, מעדנת את מידותיו, והופכת אותו לאדם טוב אבל לדאבון לב, אלו שלא זכו לתורה, עלולים להגיע עד לשפל של אדם רע, ואנו מבקשים מהשי"ת שירחיק אותנו מהם. *ספר "עבודה שבלב"*

מיצר הרע

הגמרא (ברכות יז): אומרת, שרבי אלכסנדר היה מבקש בסיום התפילה ואומר: ריבון העולמים, גלוי וידוע לפניך שברצוננו לעשות רצונך, ומי מעכב? שאור שבעיסה ושעבוד מלכויות, יהי רצון מלפניך שתצילנו מידם, ונשוב לעשות רצונך בלבב שלם. *רש"י מפרש: שאין אנו עושים רצונך? שאור שבעיסה, יצר הרע שבלבנו, המחמיצנה. יצר הרע הוא מלאך, של אש, ואנחנו בסך הכל בשר ודם. קשה מאוד להילחם כנגדו. וכי יש בכוחו של בשר ודם להילחם נגד מלאך? חז"ל אכן אומרים: (סוכה נב:): שבלי סייעתא דשמיא מיוחדת, אדם לא יכול לנצח אותו. אמר רבי שמעון בן לקיש: יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו, שנאמר (תהלים לז:): "צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, ואלמלא הקב"ה שעוזרו לו, אינו יכול לו", שנאמר (שם): "ה' לא יעזבנו בידו" *ספר "עבודה שבלב"**

מאדם רע ומחבר רע

'מאדם רע': היינו אדם שטבעו רע ומידותיו רעות והוא רע לבריות. *'חבר רע':* הוא אינו רע בהנהגה בין לחברו, אדרבה הוא טוב ונוח לבריות, אלא שפגיעתו רעה, היינו שהוא רע ומזיק ברוחניות. לפיכך קוראו *'חבר' רע,*

יהי רצון מלפניך ה' אלוקי ואלוקי אבותי שתצילני היום ובכל יום

הודאה על העבר ובקשה על העתיד

כבר הזכרנו, שעיקרן של ברכות השחר הוא, לתת הודאה ושבח להשי"ת, כאשר מלווה לכך בקשה שאנו מבקשים ממנו יתברך. חז"ל אומרים שלא די בכך שאדם 'מודים על העבר', אלא צריך שתהא מלווה אל ההודאה גם 'צעקה על העתיד'. ישנם אנשים שפוחדים להודות על העבר. הם חוששים שאם יפתחו את הפה, זה גורם לעין הרע. לא תוכל לשמוע מהם משפט בנוסח: תודה רבה בורא עולם שהשבוע, החודש, היתה ברכה מרובה בפרנסה, הקופה עלתה. הם פוחדים שזה יקלקל להם בחודש הבא. אולם חז"ל למדונו שלא זו היא הדרך! אדם חייב להודות בפה מלא על העבר, ובד בבד לבקש שגם העתיד ימשיך ויהיה טוב. בברכות השחר אנו מודים לה' על כל חסדיו בעבר, ובד בבד מוסיפים ומבקשים גם על העתיד. אין זה אומר שאם אתמול היה הכל ב"ה בסדר, העיניים ראו, והרגלים הלכו, שגם היום זה ימשיך, לכן יש צורך בבקשה מחודשת בכל יום, שגם היום ימשיך הכל ויהיה בסדר. *ספר "עבודה שבלב"*

בקשה גם על הימים הבאים

אנו פותחים ואומרים: *"שתצילני היום ובכל יום ויום"*. נשאלת השאלה, מדוע צריך לבקש היום על "כל יום ויום", הלא בכל יום הוא מתפלל תפילה בפני עצמה? נאמרו על כך שתי תשובות: (א) אדם לא יודע מה ילד מחר. כבר ראינו אנשים, בריאים ושלמים, שלפתע פתאום, בלי כל התראה מוקדמת, לקו באיזשהו שיתוק, לפתע פתאום לא יכולים להזיז 'חצי הגוף', לא יכולים לדבר או לחייך, השם ירחם. אין לאף אחד בטחון שאת התפילה הזאת הוא יוכל לבקש גם מחר, לכן כבר היום אני מתפלל, שאם ח"ו יקרה משהו, תהיה תפילה גם על 'כל יום ויום'. (ב) ידוע שבשמים, ישנם זמנים מסוימים שהם 'עת רצון', שאז התפילה נשמעת ומתקבלת ביתר שאת. אלא, שלא תמיד אדם יודע מתי הן אותן עתי רצון, לכן הוא מבקש: *"שתצילני היום ובכל יום ויום"*, כלומר שהתפילה 'תתפוס' באיזשהו זמן שבו תהיה עת רצון. *ספר "עבודה שבלב"*

מאדם רע ומחבר רע

לכאורה אחרי שכבר מבקשים להנצל *'מאדם רע'*, לשם מה צריך לבקש שוב להנצל *'מחבר רע'*, בא ללמדנו כי יש אדם שיתכן שהוא כשלעצמו אינו בכלל *'אדם רע'* ואדרבה יתכן שיש לו מעלות, אבל עדיין אין זה אומר שראוי להיות *'חבר'* והחיבור עמו יביא תועלת.

רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות תפילה"

לפי שהוא נוח לבריות וחבירותו עריבה עליהם. ואדרבה, מתוך שהוא נוח ומסביר פנים, הוא קרוב להזיק ולפגוע ברוחניותו של הזולת. אלא שדוקא משום כך, על האדם להרחיק עצמו ממנו, לפי שהזיקו רב. **ספר "שיח יצחק"**

והרחיקנו מאדם רע ומחבר רע

'חבר רע' גרוע אף מ'אדם רע', בעוד ש'מ'אדם רע' קל להדיר רגליו ולמנוע השפעתו, הרי סכנתו של 'חבר רע' גדולה, לפי שאפשר בנקל להתפתות ולהמשך אחרי השפעתו הרעה. וכך כתב רבינו הגר"א (משלי יא): רוב המינים בענינים של בן אדם למקום, הם לפי הנראה טובים בין אדם לחברו. וזו אחת מתחבולות היצר לפרוש רשת לפני תועי רוח, להמשך אחריהם. **רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות תפילה"**

ודבקנו ביצר הטוב ובמעשים טובים וכף את יצרנו להשתעבד לך

אמרו חז"ל (אבות פ"א מ"ג): 'הווי כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס', ללמדנו כי היראה העליונה של האדם היא שלא יבקש שכר בעולם הזה, אלא יהיה עבד נאמן לבוראו, כמו משה רבינו אשר נקרא 'עבד נאמן'. על כך תיקנו בברכת השחר, לאחר הבקשה "ודבקנו ביצר הטוב ובמעשים טובים", להוסיף ולבקש לבל נעשה את מעשה המצוות כדי לקבל שכר, אלא 'וכוף את יצרנו להשתעבד לך', כעבד נאמן, הממלא רצון אדונו בלא לצפות לתשלום שכרו. **רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות תפילה"**

וכוף את יצרנו להשתעבד

בספר "עטרת זקנים" כתב, שאין לומר תפילה זו, שמשמעותה כאילו מבקשים אנו מהשי"ת להכניע את יצרנו, בלי כל התעוררות ומאמץ מצדנו, והרי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (ברכות נב:). ברם האמת היא שבקשה זו אכן מותנית בהתעוררות האדם, אלא שגם לאחר שהאדם פועל מצידו, עדיין נצרך הוא לסייעתא דשמיא, ו'אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו' (סוכה נב:). לפי מידת ההתעוררות של האדם, כך מסייעו השי"ת. ולא די בכך שהקב"ה עוזרו להתגבר על היצר, אלא לעתים אף גוער ביצר הרע לבל יתגרה באדם. יש בכך מדרגות מדרגות, והכל תלוי בפעולותיו של האדם עצמו. ככל שיתאמץ יותר, כך יסייעו השי"ת לכוף את יצרנו יותר יותר. **ספר "מחזיק ברכה" חיד"א**

ולא תשלוט בנו יצר הרע.... ותגמלנו חסדים טובים

מכל החסדים הרבים שעושה השי"ת עם כל אדם מישראל, החסד הגדול הוא שמצילנו מן היצר, שאין לך חסד גדול מזה, וכבר אמרו חז"ל (סוכה נב:): יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו. וזהו שנאמר: (תהלים כו. ג) "כי חסדך לנגד

עיני", ובמה בכך ש"והתהלכתי באמתך". וע"י חסד זה שהשי"ת מצילנו מן היצר "לא ישבתי עם מתי שוא ועם נעלמים לא אבוא, שנאתי קהל מרעים ועם רשעים לא אשב". וזהו "כי חסדך לנגד עיני", שחסד זה הוא תמידי ואני מתפלל ומודה עליו מדי יום ביומו. **רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות תפילה"**

הלכה: הוצאת קליפות גרעינים מפיו

קליפת גרעיני חמניות מותר לטלטלו גם בידו, כיון שהקליפה היא דבר מועט ומתבטל לפה ולכן כשמוציאה מפיו נחשב כ'עוסק בניקוי' ולא ב'טלטול' מוקצה (כמבואר בשביתת השבת ובחזו"א ס' מז סקט"ו וכ"א). אולם אם זהו גרעין גדול יותר, יש להוציאו מפיו ללא מגע היד. ובמקום שיש עניין של כבוד הבריות, כגון שנמצא בחברת אנשים, מותר להוציא את הגרעין ביד. **ספר "הלכות שבת" רב אופיר מלכה שליט"א**

פתגם: חכם בעיני עצמו, כסיל הוא אצל זולתו

ספר "שמחלה"

חקירה: כתובה: אשה שאינה נוהגת כדת משה ויהודית מפסידה כתובתה משום קנס, או שעל דעת כך לא נתחייב הבעל. (רוח אליהו לד). **ספר "קובץ יסודות וחקירות"**

סיפור: הגומל לחסדים טובים: רב ידוע נכנס אצל עשיר, להתרימו לצרכי צדקה, אמרו לו בני הבית: במחילה מכבודכם, שבו והמתינו מעט כי בעל הבית קם זה משנתו. אחרי שעה קלה נכנס בעל הבית וקבל את פני הרב בכבוד ובסבר פנים יפות, נענה הרב ואמר לו: בודאי ידוע לכם, כי הקם משנתו מברך: המעביר שינה מעיניי, ואין עונים אמן אחרי ברכה זו, הואיל ואינה נחתמת אלא בהגומל חסדים טובים. **ספר "חד וחלק" ד'**

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, אברהם רפאל בן רבקה, מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, ששא בנימין בן קארין מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה, ויקטוריה שושנה בת ג'ייס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליה, רישאר שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון: לאלודי רחל מלכה בת חשמה, ולציפורה לידיה בת רבקה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למרים בת רבקה. הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'ייזל לאוני. לעילוי נשמת: אליהו בן זהרה, ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלה, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מזל פורטונה. שמחה בת קמיר. מיכאל צ'רלי בן ג'ולייט אסתר. אמיל חיים בן עזו עזיזה, לינה רחל בת מיה, ראובן בן חנינה, אליהו בן מרים.

